

NOTĂ: Versiunea în limba originală a acestei pagini a fost modificată recent. Versiunea lingvistică pe care o consultați acum este în lucru la traducătorii noștri.

franceză

Swipe to change

Instanțe judecătorești specializate

Franța

Această secțiune vă oferă o prezentare generală a instanțelor constituționale și administrative din Franța.

Consiliul Constituțional

Consiliul Constituțional (*Conseil constitutionnel*), instituit prin Constituția celei de-a V-a Republici, la 4 octombrie 1958, nu se situează în vârful niciunei ierarhii a instanțelor judiciare sau administrative. În acest sens, nu este o curte supremă.

Consiliul Constituțional este format din nouă membri și se reînnoiește în proporție de o treime la interval de trei ani. Membrii sunt desemnați pentru un mandat de nouă ani care nu poate fi reînnoit, trei de către președintele republicii și, respectiv, câte trei de către președinții fiecăreia dintre camerele Parlamentului (Senatul și Adunarea Națională). Foștii președinți ai republicii participă, de drept, la activitatea Consiliului Constituțional atunci când nu ocupă funcții incompatibile cu mandatul lor de membru al Consiliului, în această situație neputând asuma funcția de membru.

Președintele Consiliului Constituțional este desemnat de către președintele republicii din rândul membrilor săi.

Nu există nicio cerință legată de vârstă sau profesie pentru a deveni membru al Consiliului Constituțional. Funcția de membru al Consiliului Constituțional (*Conseiller*) este însă incompatibilă cu cea de membru al guvernului sau al Consiliului Economic și Social, precum și cu orice mandat electoral. În plus, membrii fac obiectul aceluiași incompatibilități profesionale ca și parlamentarii.

Consiliul Constituțional este o instituție permanentă, sesiunile sale urmează ritmul cererilor cu care este sesizat. Judecă și audiază cauzele doar în ședință plenară. Deliberările sunt supuse unei reguli a cvorumului conform căreia este necesară prezența efectivă a șapte judecători. În cazul unei egalități de voturi, votul președintelui este decisiv. Nu este permisă exprimarea niciunei opinii de dezacord.

Procedura este scrisă și urmează principiul contradictorialității. Cu toate acestea, în materie de contencios electoral, părțile pot solicita să fie audiate. Mai mult, cu ocazia analizării întrebării prioritare privind constituționalitatea, părțile sau reprezentanții acestora sunt ascultați în cadrul ședinței.

Din punct de vedere al competențelor, prerogativele Consiliului Constituțional se pot împărți în două categorii:

Competența jurisdicțională care cuprinde două contencioase distincte:**Contenciosul legislativ**

Controlul constituționalității cu scop preventiv (*contrôle de constitutionnalité préventif*) este un proces abstract și facultativ pentru legile ordinare sau angajamentele internaționale, obligatoriu pentru legile organice (*lois organiques*) și regulamentele camerelor Parlamentului. Este exercitat printr-o acțiune după exprimarea votului de către Parlament, însă înainte de promulgarea legii, ratificarea sau aprobarea unui angajament internațional și intrarea în vigoare a regulamentelor camerelor Parlamentului. Sesizarea facultativă (*saisine*) poate fi făcută fie la inițiativa unei autorități politice (președintele republicii, prim-ministrul, președintele Adunării Naționale sau al Senatului), fie la inițiativa a 60 de deputați sau a 60 de senatori.

Controlul constituționalității pe cale de excepție a fost introdus în data de 1 martie 2010, odată cu intrarea în vigoare a întrebării prioritare privind constituționalitatea (*question prioritaire de constitutionnalité*). De la această dată, orice justițiabil poate să conteste, cu ocazia unui proces în curs în fața unei instanțe, conformitatea unei dispoziții legislative cu drepturile și libertățile garantate prin Constituție. Consiliul Constituțional poate fi sesizat cu această problemă de Consiliul de Stat sau de Curtea de Casație, care se pronunță în termen de trei luni.

În calitate de judecător pentru repartizarea competențelor între legi și regulamente, Consiliul Constituțional poate fi sesizat, în cursul procedurii legislative, de către președintele camerei care se ocupă de procedura respectivă (Adunarea Națională sau Senatul) sau de către guvern, sau, *a posteriori* de către prim-ministru pentru a declasa o dispoziție legislativă.

Contenciosul electoral sau legat de referendum

Consiliul Constituțional se pronunță asupra caracterului reglementar al scrutinului pentru alegerea președintelui republicii și asupra referendumurilor ale căror rezultate le proclamă. De asemenea, statutează în privința caracterului reglementar al scrutinului de alegeri, cerințelor de eligibilitate și incompatibilității parlamentarilor.

Fiind larg deschise tuturor electorilor, sesizările adresate Consiliului în materie electorală au crescut considerabil ca număr în urma adoptării legislației privind organizarea și controlul finanțării cheltuielilor electorale, domeniu în care Consiliul reprezintă instanța pentru candidații la alegerile legislative și prezidențiale (în apel).

Competență consultativă

Consiliul Constituțional emite un avis atunci când este consultat oficial de către șeful statului în legătură cu aplicarea articolului 16 din Constituție (privind puterile depline în perioadă de criză) și ulterior în privința deciziilor luate în acest cadru.

În plus, guvernul consultă Consiliul în legătură cu textele privind organizarea scrutinului pentru alegerea președintelui republicii și referendumul.

Toate deciziile sunt luate în aceeași formă, cuprinzând:

citarea textelor aplicabile și a elementelor de procedură;

motivele date, prezentate sub formă de considerente care analizează motivele invocate, indicând principiile aplicabile și răspunzând cererii, și un dispozitiv final împărțit în articole care enunță decizia adoptată.

Deciziile sunt opozabile puterilor publice și tuturor autorităților administrative și judiciare. Acestea nu pot face obiectul niciunui recurs. Autoritatea de lucru judecat nu se aplică numai dispozitivului, ci și motivelor care îi asigură baza necesară. Consiliul Constituțional admite totuși recursul pentru rectificarea unei erori materiale.

O dispoziție declarată neconstituțională în cadrul controlului preventiv nu poate fi promulgată și nici pusă în aplicare.

O dispoziție declarată neconstituțională în urma unei întrebări prioritare privind constituționalitatea este abrogată de la momentul publicării deciziei Consiliului Constituțional sau de la o dată ulterioară stabilită prin această decizie. Consiliul Constituțional stabilește condițiile și limitele în care efectele pe care dispoziția le-a produs pot fi contestate.

Efectul deciziilor în materie de contencios electoral variază, mergând de la anularea buletinelor la anularea chiar a alegerilor și poate cuprinde o declarație conform căreia un candidat este neeligibil și/sau un oficial ales trebuie să demisioneze din funcție.

Deciziile sunt notificate părților și publicate în Jurnalul Oficial al Republicii Franceze (*Journal officiel de la République française*), împreună cu textul sesizării parlamentare și observațiile guvernului atunci când asumă rolul de control preventiv.

În sfârșit, toate deciziile Consiliului, de la început, sunt disponibile pe site-ul internet al Consiliului Constituțional.

Instanțele administrative

Funcțiile instanțelor administrative

Controlul actelor de administrare este asigurat de către instanțe administrative independente ale administrației (separarea funcțiilor administrativă și judiciară) și distincte de instanțele ordinare (dualism juridicțional, *dualisme judiciaire*). Un control poate fi asigurat, de asemenea, de către organismele administrative, însă deciziile acestor organisme fac obiectul unui control juridicțional.

Tribunalul administrativ (*tribunal administratif*) este instanța administrativă de drept comun în primă instanță. Instanțele administrative specializate sunt foarte numeroase și diverse, ca de exemplu:

instanțele financiare [camere regionale de conturi (*chambres régionales des comptes*) și Curtea de Conturi (*Cour des comptes*);

Curtea Națională a Dreptului de Azil (*Cour ressortissant du droit d'asile*);

instanțele disciplinare (Curtea de Disciplină Bugetară și Financiară, Consiliul Superior al Magistraturii, organismele disciplinare profesionale, instanțele universitare etc.).

În principiu, hotărârile lor pot fi atacate prin apel în fața curților de apel administrative (*cours administratifs d'appel*) ale căror hotărâri țin, în casație, de competența Consiliului de Stat (*Conseil d'État*). Pe lângă rolul său de casație, în temeiul căruia nu exercită, ca și Curtea de Casație, decât un control al aplicării corecte a regulilor de procedură și de drept prin hotărâri judecătorești contestate în fața lui, Consiliul de Stat are, în anumite proceduri de contencios de tipul celor legate de măsurile de reglementare adoptate de către miniștri, și rolul de primă și de ultimă instanță.

Conflictele de competență între cele două ordine judiciare sunt soluționate de către Tribunalul pentru Conflictele de Competență (*Tribunal des conflits*), format în mod paritar din membri ai Curții de Casație și ai Consiliului de Stat.

Consiliul Constituțional asigură conformitatea legilor cu Constituția; nu pronunță hotărâri în legătură cu măsuri sau acțiuni ale administrației.

Organizarea internă a instanțelor administrative

Tribunalele administrative (în număr de 42) și curțile de apel administrative (în prezent, în număr de 8, însă în curând vor fi 9) sunt organizate în camere al căror număr și a căror specializare variază în funcție de membrii instanței și de alegerea organizării interne adoptate de către șeful instanței. În ceea ce privește Consiliul de Stat, acesta are o singură secție [Secția de Contencios (*Section du contentieux*)] cu funcție judiciară (celelalte secții, cunoscute sub denumirea de „administrative”, asigură funcția consultativă a Consiliului de Stat).

Secția de Contencios este formată din 10 subsecții specializate în anumite domenii ale contenciosului. Hotărârile în aspecte de drept comun sunt pronunțate de către două dintre aceste subsecții (nouă membri); În cazul în care cauza este mai delicată sau mai sensibilă, poate fi judecată în Secția de Contencios (care cuprinde președinții subsecțiilor, președintele secției și președinții adjuncți; 17 membri) sau în cadrul Adunării de Contencios (*Assemblée du contentieux*) (care cuprinde președinții secțiilor, fiind prezidată de către vicepreședintele Consiliului de Stat; 13 membri).

Statutul membrilor instanțelor administrative

Membrii instanțelor administrative nu au în mod tradițional calitatea de „judecători” (*magistrats*) în sensul Constituției Franceze, calitate rezervată membrilor instanțelor ordinare. Statutul lor ține de funcția publică. Din acest motiv textele aplicabile membrilor instanțelor administrative nu au inclus mult timp nicio regulă inedită comparativ cu cele aplicabile altor tipuri de funcționari. Totuși, această situație a cunoscut în anii optzeci o evoluție în ceea ce privește termenii și condițiile de numire a membrilor instanțelor administrative, evoluție care a consolidat independența statutară a acestora.

În decizia sa din 22 iulie 1980, Consiliul Constituțional a confirmat existența și independența instanțelor administrative, caracteristici care au fost incluse acum printre principiile fundamentale recunoscute de legile Republicii. Judecătorii administrativi beneficiază, astfel, de un statut care le garantează independența, în special, prin asigurarea inamovibilității acestora.

În plus, odată cu adoptarea Legii nr. 2016-483 din 20 aprilie 2016 privind conduita, drepturile și obligațiile funcționarilor, membrii tribunalelor administrative și ai curților de apel administrative sunt acum recunoscuți ca judecători (*magistrats*) cu drepturi depline [articolul L. 231-1 din Codul de justiție administrativă (*code de justice administrative*)].

În timp ce judecătorii instanțelor ordinare sunt grupați într-un singur organism (*corps*), judecătorii administrativi aparțin de două corpuri diferite: cel al membrilor Consiliului de Stat și cel al membrilor tribunalelor administrative și al curților de apel administrative.

Deși regulile care le erau aplicabile au fost incluse pentru o lungă perioadă în diferite texte, membrii Consiliului de Stat, precum și cei ai tribunalelor administrative și ai curților de apel administrative sunt supuși de acum înainte dispozițiilor Codului de justiție administrativă.

Bazele de date juridice în aceste domenii

Bazele de date juridice în Franța fac obiectul unui serviciu public de difuzare pe internet. Site-ul <https://www.legifrance.gouv.fr/> cuprinde astfel:

în baza sa de date „JADE” deciziile Consiliului de Stat, ale Tribunalului pentru Conflicte de Competență, ale curților de apel administrative și o selecție a hotărârilor tribunalelor administrative; și

în baza sa de date „CONSTIT” deciziile Consiliului Constituțional.

Accesul la baza de date este gratuit?

Da, accesul la baza de date este gratuit.

Scurtă descriere a conținutului

Baza de date „JADE” cuprinde un stoc de 230 000 de hotărâri și dispune de un flux anual de 12 000 de hotărâri în timp ce baza de date „CONSTIT” dispune de un stoc de 3 500 de hotărâri și de un flux anual de 150.

Linkuri conexe

Competența instanțelor – Franța

Ultima actualizare: 12/05/2023

Versiunea în limba națională a acestei pagini este gestionată de statul membru respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Comisia Europeană declină orice responsabilitate privind informațiile sau datele conținute sau la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.